

Skogsfinske interesser i Norge

 c/o Birger Nesholen, 2260 Kirkenær

 E-mail (foreløpig): gruetunet.museum@east.no tlf. + 47 / 62 94 73 15

Kirkenær 20. mars 2004

Kultur- og kirke departementet
Postboks 8030 Dep.
0030 Oslo

Høringsuttalelse – forslag til endring av Lov om stadnamn

Vi ser at mange av de foreslåtte endringene framstår som fornuftige på bakgrunn av de erfaringer som er høstet med loven siden 1991.

Det er én foreslått prinsippendring som vi reagerer sterkt på, og som vi vil karakterisere som helt uakseptabel. Dette er prinsippet om **at finsk endres til kvensk i de paragrafene der dette er brukt**. Vi finner det sterkt nedslående at *alle høringsinstanser som har uttalt seg om spørsmålet, er enig i dette, og departementet slutter seg til forslaget*.

Når vi finner dette sterkt nedslående, er det fordi vi mener det nå burde være kjent i departementene at skogfinske har status som nasjonal minoritet, at denne innvandringsgruppen bosatte seg i ca 40 kommuner fordelt på sju fylker på Østlandet, og at denne innvandringsgruppen **ikke** er kvener, verken av etnisitet, kultur eller språk, verken historisk eller i dag.

I utkastet til St.prp. nr. 80 (1997-98), som dannet opptakten til Stortingets behandling og godkjenning av de historiske innvandringsgrupper som fylte kriteriene til å få status som nasjonale minoriteter, var det nettopp gjort den misforståelsen at den skogsfinske innvandringen og bosettingen på Østlandet var en grein av den kvenske innvandringen i Nord-Norge. Denne misforståelsen ble rettet opp av et grundig høringsdokument fra Gruetunet Museum i februar 1998, hvilket medførte at skogfinske ble anerkjent som likestilt nasjonal minoritet med kvener, romani, rom og jøder.

Forslaget om at finsk endres til kvensk i de paragrafene i lov om stadnamn hvor finsk tidligere er brukt, opplever vi som en sterk diskriminering av den skogsfinske historien og kulturtradisjonene på Østlandet. Dette usynliggjør nok en gang det skogsfinske under det kvenske.

Dersom finsk erstattes med kvensk, vil vi måtte oppleve det slik at lov om stadnamn ikke omfatter de finske stedsnavnene i Østlandets skogstrakter. Loven, og offentlig forvaltning, vil med dette bidra til å usynliggjøre de mange hundre skogsfinske stedsnavn på Østlandet, og det vil generere en ny omgang av forvirring om denne nasjonale minoritetens historie og innhold. En slik lovendring vil skape en absurd feilinformasjon som vil bidra til å rive ned det vi gjennom mange år har arbeidet for å bygge opp av kunnskap i forvaltningen.

Vi tolker forslaget som tegn på manglende kunnskaper om de nasjonale minoritetene i Norge, og dersom dette er rett forklaring, er vi skuffet over at dagens kunnskapsnivå i forvaltningen synes å være like svakt som i 1998.

De skogsfinske stedsnavnene

De fleste større skogsfinske bosettingsområder på Østlandet har finske stedsnavn. Oppmerksomheten på disse finske stedsnavnene avhenger i stor grad av oppmerksomheten på hele den skogsfinske bosettingen i de ulike områdene. Den største mengden av finske stedsnavn finnes i det store området Finnskogen langs riksgrensen i Hedmark; mellom Eidskog i sør og Trysil i nord. I mange bygdebøker på det øvrige Østlandet er det skogsfinske innslaget i bosettingen og befolkningen svært anonymt, dels fordi de norske myndighetene ga skogfinnene patronymikon som erstatning for de permanente slektsnavnene de oppga. Dermed er det en større utfordring å synliggjøre skogfinnene i befolkningen. Manglende innsikt i at et område har hatt skogsfinsk bosetting, skaper manglende mentalt fundament til å tenke finsk tyding av en del stedsnavn.

Mange forskere har hatt lite eller ingen kunnskap om skogsfinsk bosetting, språk og kultur, og dette har bidratt til å feiltolke eller anonymisere mange av de skogsfinske stedsnavnene i tradisjonelle og offisielle kilder. Navnet Hauksjøen kommer ikke nødvendigvis av fuglen hauk, men av det finske hauki (gjedde). Navnet Rya kommer ikke nødvendigvis av det nordiske rye (steinrammel), men av det finske rihi/rie (tørke- og treskehus for svedjerug).

Mange steder har hatt parallelle norske og skogsfinske navn. Kartverket har langt tilbake i tid ved slike valgmuligheter som oftest valgt de norske, noe som har bidratt til å innføre det norskspråklige kartnavnet som det ”riktige” navnet også blant befolkningen.

Det er samlet en del skogsfinske stedsnavn på Østlandet av en rekke personer. Det grundigste arbeidet er Tuula Eskelands doktoravhandling *Fra Diggasborrå til Diggasbekken. Finske stedsnavn på de norske finnskogene* (1994).

Argumentasjon

Når det i høringsdokumentet står at *det er store områder der det ikke er foretatt systematisk innsamling. Dette gjelder særlig for samiske og kvenske stedsnavn*, er vi helt i villrede hvorvidt man mener at:

- de skogsfinske områdene allerede er godt dekket med systematisk innsamling
- de skogsfinske stedsnavnene er innregnet i kategorien kvenske stedsnavn
- forfatteren har ikke kjennskap til eksistensen av de mange hundre finske stedsnavn på Finnskogen og Østlandet forøvrig.

En tilsvarende villrede og forvirring vil bli permanent dersom man skal bruke bare kvensk og ikke også finsk i loven.

De fleste skogsfinske stedsnavnene er svært konkret beskrivende, og formidler derfor viktig kunnskap om eldre tiders natur- og næringsforhold. Stedsnavnene er derfor viktige kulturminner og viktig historisk dokumentasjon. Stedsnavnene har utgangspunkt i Finlands 1600-talls i savolaksdialekt. Stedsnavnene har derfor stor verdi som dokumentasjon av eldre

finsk språk, noe som allerede gjennom mer enn hundre år har hatt oppmerksomhet fra finsk språkforskning.

Dersom man skal innføre prinsippet om at skrivemåten for de skogsfinske stedsnavnene skal følge gjeldende rettskrivningsprinsipp i finsk, vil man kunne komme til både å endre og å skape kaos i navnetradisjonen. Disse navnene er 1600-talls finsk, skrevet med norsk skrivemåte. At stedsnavnet Bendikken (av slektsnavnet Pentikäinen) skal skrives med B slik skandinaven hører det – og ikke med P slik en finne vil vite at det skal skrives – vil for så vidt dekkes av at den lokale talemålsforma skal tas som utgangspunkt. Derimot vil stedsnavn som Særgilamp og Sæskiså måtte skrives Særgilamp og Sæskiså dersom finsk rettskrivning skal gjennomføres. Dette vil bli oppfattet som å gå tilbake til eldre formell norsk rettskriving – som Statens kartverk har brukt flere revisjonsrunder på å luke ut av kartene langs svenskegrensa – eller det vil, spesielt på Finnskogen, bli oppfattet som et svensk navn / et navn på svensk side av grensa. Skrivemåten av æ og ø er i dag noe av det som skiller de norske og svenske skogsfinske stedsnavnene fra hverandre, hvilket bidrar til å visualisere/definere hvilket av to like navn på de to sider av riksgrensen man mener.

Ett viktig aspekt med de skogsfinske stedsnavnene, er autentisiteten i forhold til det savolaksfinske. I ett av de skogsfinske bosettingsområdene i Sverige var man tidlig ute med å skilte de finske navnene i terrenget, og man konsulterte finskspråklige personer for å få navnene skrevet på ”riktig finsk”. Dette området er i dag kjent som et skogsfinsk område hvor man ikke kan stole på stedsnavnene, og hva de betyr. Finsk som rettskrivningsprinsipp vil derfor lett komme på kollisjonskurs med formålet å ta vare på stedsnavnene som kulturminner, og å videreføre stedsnavnene som en språkarv.

Oppsummering

Nettverket Skogsfinske interesser i Norge kan ikke akseptere at de skogsfinske stedsnavnene skal defineres som, eller feilaktig bli oppfattet som, kvenske stedsnavn. Vi ber om at loven endres til *kvenske og finske stadnamn* i de paragrafer der dette er aktuelt.

I § 4 vil *utgangspunktet* for skrivemåten for de skogsfinske stedsnavnene være den lokale talemålsforma av navnet. For en del navn vil det allikevel være fornuftig med en fortydeligende tilpassning til finsk rettskrivningsprinsipp – f.eks. i noen tilfeller av o og u som i finsk uttales å og ö – for at navnene ikke skal bli for fremmedartede i forhold til opphavet.

I § 11 forventer vi at loven og departementet er bevisst på å finne en ordning hvor de finske stedsnavnene får navnekonsulent som ikke bidrar til å utvikle en kvensk oppfatning av de finske stedsnavnene i skogsfinske bosettingsområder.

For Skogsfinske interesser i Norge

Birger Nesholen
Styreleder